

Ольга Теленко

канд. політ. наук,

доцент кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби
Львівський національний університет ім. Івана Франка

АФРИКАНСЬКИЙ СОЮЗ: ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ

Досліджуються передумови створення Африканського Союзу та його організаційна структура. Аналізуються спроби цієї організації вирішити основні проблеми Африканського континенту.

African Union founding preconditions and its structure are researched. Attempts of this organization to solve key problems of African continent are analyzed.

Исследуются предпосылки создания Африканского Союза и его организационная структура. Анализируются попытки данной организации решить основные проблемы Африканского континента.

Африка – величезний за площею та населенням континент, перспективи якого у політичній науці оцінюються по-різному. Афрооптимісти наголошують на тому, що країни цього континенту становлять понад чверть членів ООН, а також володіють значним людським потенціалом. Афропесимісти акцентують увагу на трагічному минулому Африки, її проблемах військового, гуманітарного, соціально-економічного та політичного характеру. Справді, ніде в світі проблеми бідності, голоду, епідемічних захворювань, конфліктів, зовнішньої заборгованості не стоять так гостро одночасно. За умов глобалізації вирішити їх можна лише спільними зусиллями, залучивши африканські держави до конструктивного діалогу в межах інтеграційних утворень.

На роль виразника інтересів африканських держав упродовж десятиліть претендувала Організація африканської єдності (ОАЄ). Створена 25 травня 1963 р., в період розпаду колоніальної системи, вона була покликана сприяти ліквідації усіх форм колоніалізму на континенті. Організації вдалося не лише об'єднати зусилля

африканських країн, а й привернути увагу світової спільноти до цієї проблеми. Однак поживавити соціально-економічний розвиток континенту, урегулювати міждержавні і внутрішні конфлікти, вирішити проблеми демократії та прав людини в Африці ОАЄ не вдалося. Через це виникла ідея підняти відносини між африканськими державами на вищий щабель інтеграції.

Одним з найбільших прихильників панафриканізму був колишній лівійський лідер Муаммар Каддафі. Саме він 1998 р. вперше висловив ідею створення нової загальноафриканської організації. На його думку, свою історичну місію ОАЄ виконала, посприявши деколонізації регіону. Тепер, коли на континенті вже не залишилося колоній, а пріоритетними для сучасних африканських держав стали внутрішні проблеми, їм потрібна інша система взаємовідносин і співпраці. М. Каддафі запропонував створити конфедеративне об'єднання держав під умовною назвою "Сполучені штати Африки". Однак після обговорення африканські держави відмовилися від запропонованої лівійським лідером жорсткої основи співпраці та обрали більш гнучку форму об'єднання. 9 липня 2002 р. на основі ОАЄ було створено Африканський союз (АС).

Від ОАЄ АС відрізнявся насамперед спрямованістю на співпрацю з неурядовими організаціями, профспілками, діловими колами та іншими громадськими об'єднаннями. Розвиток континенту вбачався тепер у співпраці не лише урядів, а й широких мас населення, включаючи жінок і молодих людей. За зразок розвитку АС узяв модель європейської інтеграції, скориговану з урахуванням африканської специфіки. За аналогією з Європейським Союзом у межах АС було створено низку наднаціональних органів, які перебрали на себе частину владних повноважень. Вищим органом нового утворення стала Асамблея АС у складі керівників держав і урядів країн – членів організації. Очільники зовнішньополітичних відомств створили Виконавчу раду АС. Сім спеціалізованих технічних комісій отримали завдання розробляти конкретні проекти і програми у різних сферах, які потім подаються на розгляд Виконавчої ради. Вагомим досягненням африканських держав стало те, що 2004 р. в межах АС створено Панафриканський парламент, якому надано право висловлюватися з будь-якого питання за власною ініціативою чи на прохання Асамблеї і надавати свої рекомендації керівникам держав-членів. Однак африканські політики висловлюють сподівання на зміцнення його ролі в політиці континенту. Так, спікер Панафриканського парламенту Б. Н. Амаді сподівається, що африканські президенти і прем'єр-міністри дадуть йому можливість

перетворитися з консультативного і дорадчого органу на законодавчий. На кшталт Ради Безпеки ООН у межах цієї організації сформована Рада безпеки і миру, уповноважена втручатися в африканські конфлікти і притягувати до відповідальності винних у скоєнні злочинів проти людства. Установчі документи АС передбачають створення низки колективних фінансових інститутів: центрального банку, інвестиційного банку і валютного фонду.

З метою прискорення соціально-економічного розвитку континенту в межах АС продовжено розробку програми “Нове партнерство для розвитку Африки” (НЕПАД), започатковану на 37-му саміті ОАЄ 2001 р. Її основними завданнями до 2015 р. визначені: скорочення кількості населення, що проживає за межею бідності; початкова освіта для усіх дітей шкільного віку; гендерна рівність в отриманні початкової та середньої освіти; скорочення рівня дитячої смертності; розробка національних стратегій стійкого розвитку за збереження екосистем і екологічних ресурсів. Однак ефективність цієї програми у спеціалістів викликає сумнів, адже умовою реалізації окреслених завдань є зростання економіки континенту щороку упродовж 15 років на 7%.

Африка є дуже нестабільним регіоном світу: конфлікти тривають у Малі, Центральноафриканській Республіці, Демократичній Республіці Конго, зберігається напруження в Гвінеї-Бісау, у відносинах між Суданом і Південним Суданом. На Асамблеї АС, що відбулася в січні 2013 р., говорилося про те, що Союз має намір завершити формування Африканських збройних сил постійної готовності, за допомогою яких він міг би реагувати на конфлікти, що виникають. Такий підхід до розв’язання конфліктів свідчить про те, що Африка намагається вирішувати свої проблеми самостійно, не очікуючи допомоги ззовні.

Отже, АС є організацією, яка дає надію на те, що проблеми Африки вдасться подолати спільними зусиллями континенту. На цьому шляху постає низка проблем, які Африканський союз “отримав у спадщину” від ОАЄ і які можна вирішити лише шляхом консолідації зусиль країн континенту упродовж тривалого періоду. Позитивні зрушення у цьому напрямі відображають програма НЕПАД і новий підхід Союзу до розв’язання конфліктогенних ситуацій власними силами.

Список використаних джерел та літератури:

1. Африканский союз хочет самостоятельно решать проблемы на континенте. – 29.01.2013. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.i-g-t.org/2013/01/29/>. – Название с экрана

2. Косухин Н. Д. Политология развития африканских стран : учеб. пособие [Текст] / Н. Д. Косухин. – М. : РУДН, 2009. – 394 с.

3. Международная экономическая интеграция : учеб. пособие [Электронный ресурс] / под ред. Н. Н. Ливенцева. – М. : Экономистъ, 2006. – 430 с. – Режим доступа: <http://www.mgimo.ru/files/31193.pdf>. – Название с экрана

4. Kotch N. Pan-African Parliament hopes its toothless days are about to end / N. Kotch. – 25.01.2013. [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.bdlive.co.za/world/africa/2013/01/25/pan-african-parliament-hopes-its-toothless-days-are-about-to-end/>. – Title from the screen